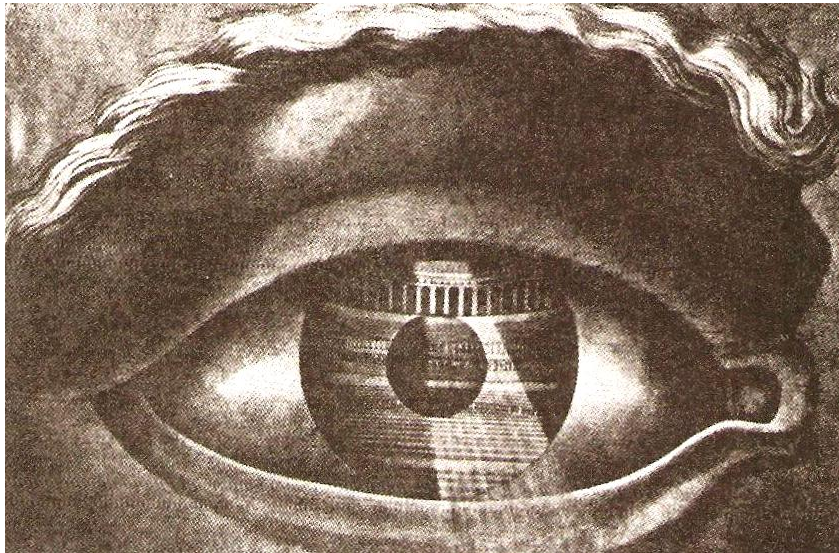

K Ů Ž E

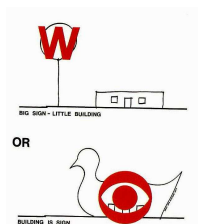
ARCHITEKTONICKÉ MYŠLENKY

Zamyslíme-li se nad vývojem fasád všeobecně, pak najdeme velký zlom někde na začátku 20. století, kdy budova ztrácí svou tradiční reprezentativní funkci odvozenou z klasických pouček Vitruviových a pod tlakem moderny se na dlouhou dobu stává obdobou stroje s jednoúčelovým využitím. Komplexní pohled na stavbu jako dílčí součást městské materie a městského prostoru je téměř po celých 100 let nahrazen zúženým pohledem na stavbu jako na mechanismus sloužící dané funkci – výroba / bydlení / zdravotní zařízení / prostory pro výuku. Začal to jeden z největších architektů minulého století Le Corbusier, když přirovnal řecký chrám ke krásnému stroji (1923). Jeho, tehdy objevný názor byl postupně široce akceptován a téměř celé 20. století nám připadalo naprosto přirozené, že architektura i stavební technologie jsou výsledkem úvah o funkčním rozdělení na jednotlivé prvky stavby. Ke konci století byl ovšem tento názor podroben zásadní kritice : americký architekt R. Venturi si položil zásadní otázku v knížce COMPLEXITY and CONTRADICTION (1966) o smyslu funkcionalistických zjednodušení. Nebyl sám a před koncem století je kritika neúprosná – stavba není už chápána jako stroj, ale mnohem více je integrální součástí města a její role v městském mechanismu je důležitější než striktní názory na „pravdivost a čistotu“ stavby.

Přidáme-li k těmto názorům i rozvíjející se názory na souvislosti mezi „vnitřkem“ a „vnějškem“, formulované kupř. Hansem Scharounem, Constantinem Nieuwehuizenem či Rem Koolhaasem, pak se před architektem otevírá nový svět, v němž neexistují ani hranice klasického řádu, ani neúprosná doktrína funkcionalistické „poctivosti“.

Vrátíme-li se ke zjednodušenému rozdělení R. Venturiho (**LEARNING from LAS VEGAS**) na stavby jako:

- decorated shed („ozdobená bedna“)

- the duck is a sign („rozeznatelná kachna“)

pak je možno se rychle orientovat v produkci konce 20. století, kdy většina tvůrců vědomě volila svou pozici a nesmíme se dát mýlit množstvím individuálních výjimek...

Současná stavba (viz Z. Hadid, J. Kaplický, D. Liebeskind ad.) se již nemusí řídit fixními pravidly, jež se stále ještě vyučují na školách architektury. Stavba může navenek být skulpturou, která se může skládat z jednotlivých pater řazených podle předem daných typologických pravidel, ale stejně dobře může být kontinuálním prostorem, zahaleným do nezávislé a přizpůsobivé kůže. Prostorová forma nemá ani jasný začátek, ani konec – rozdíl mezi stěnou a střechou se smazává – horizontála a vertikála tvoří jeden organický celek. Myšlenka tvorby vnitřního prostoru předbíhá možnosti technologie, která pokulhává za vývojem architektonického prostoru, stejně jako pokulhávaly možnosti tvarování letadel v leteckém průmyslu ve 20. letech minulého století za rozvojem leteckých motorů... Ale nedejme se svést lacinou analogií „létajících strojů“, mohla by nás zavést ke zjednodušenému pohledu na stavbu jako technologickému celku, který jsme právě odhodili.

Problematika současné stavby je nekonečně složitější. Zkušenost s logickou stavbou funkcí a nezbytnou cirkulací pohybů máme již od dob funkcionalismu pevně zakořeněnou. Přistupuje k ní poměrně nová filosofie stavby jako energetického objektu, jehož zásadní koncept výrazně ovlivní nejen formu stavby, ale i jeho průběžné energetické chování a tím i dlouhodobý ekonomický efekt. Ani to ale nestačí – městský organismus a jeho složité vnímání – požaduje po stavbě, stejně jako po současném člověku, komplexní pochopení mnohohvrstevných potřeb. Dnes už nejen vizuálních zážitků, ale i uspokojení ostatní smyslů – hmatu, čichu a sluchu. Architektura nabízí totální zážitek: orientaci ve vícerozměrném prostoru a mentální ukotvení v pomíjejícím čase.

Architektura se tím vrací ke svému původnímu poslání: tvorbě jedinečného prostorového zážitku, který má hlubší smysl, než jen povrchní naplnění základních životních funkcí. Otevírá se před námi století úžasného rozvoje, založeného nikoliv na hrubé technice, ale na lidské inteligenci a fantazii. Digitální návrhové metody otevírají zcela nové možnosti pro architektonickou tvorbu.

Tak jako ruští konstruktéři 20. let minulého století snili o stavbách z oceli a skla, v době kdy bylo možno stavět jen ze dřeva a cihel, podobně bude dnešní mladá generace snít o organických formách generovaných počítačem dle buněčných algoritmů, aniž zná materiály, z nichž mají být vyrobeny...

Řada světových architektonických firem dnes investuje do vlastního výzkumu, jak návrhových metod, tak spolupráce se stavebním průmyslem.

Kde je v tomto vývoji místo pro stavební průmysl? Požadavek na logickou a ekonomicky přijatelnou základní strukturu stavby zůstává důležitým „pevným bodem“ v měnícím se vesmíru. Fantazie architekta bude i nadále omezena mnoha praktickými důvody, tradicí a cenou. Zdá se, že průmysl chápe nové potřeby, zatím jen u výjimečných staveb. První výrobky založené na digitální produkci už spatřily světlo světa. Škála výrobků bude ale po čase stejně rozsáhlá jako škála architektské fantazie. Od jednoduchých výrobků inspirovaných tradičními stavbami až po složité třírozměrné formy generované lidskou fantazií anebo parametrickým návrhem stroje...

Architektská vize bude, jak už tomu bylo častěji, potřebovat racionální inženýrský pohled, ale i inženýrskou odvahu a fantazii.

